

Asia: VN/724/2022

Luonnos hallituksen esitykseksi asumisneuvonnan tuesta vuosina 2023–2027 annettavasta laista

Asumisneuvonnan nykytila

Millaista asumisneuvontaa toimialueellanne on saatavilla?

-

Mitä tarpeita asumisneuvonnan saatavuuden parantamiseen tai kehittämiseen olisi toimialueellanne?

-

Mikä on organisaationne oma rooli asumisneuvonnassa?

-

Lain tavoitteet

Miten hyvin esitysluonnos onnistuisi arvionne mukaan parantamaan asumisneuvonnan saatavuutta toimialueellanne tai yleisesti?

Esitysluonnoksen tavoitteena on kannustaa kuntia laajentamaan asumisneuvontapalvelujen saatavuutta nykyistä useampien ulottuville siten, ettei sen saaminen riipu asunnon hallintaperusteesta. Takuusäätiön arvion mukaan esitysluonnoksessa esitetty tuki voi kannustaa kuntia parantamaan asumisneuvonnan saatavuutta. Se ei kuitenkaan velvoita asumisneuvonnan järjestämiseen eli jatkossakaan palvelu ei todennäköisesti ole sitä kaikkien tarvitsevien saatavilla.

Miten hyvin esitysluonnos arvionne mukaan onnistuisi edistämään asumisneuvonnan laajentamista kaikkiin asukkaisiin asunnon hallintaperusteesta riippumatta?

Takuusäätiö pitää tärkeänä, että asumisneuvontaa olisi saatavilla mahdollisimman laajasti ja myös omistusasunnoissa asuville. Asumisneuvonnasta on hyvä tiedottaa tehokkaasti, jotta mahdollisimman moni siitä hyötyvä olisi palvelusta tietoinen. Tämä koskee erityisesti omistusasunnon omistajia, koska palvelun laajentuminen koskemaan myös heitä on uutta.

Miten hyvin esitysluonnos arvionne mukaan mahdollistaisi erityisten asukasryhmien (mm. nuoret, maahanmuuttajat) tarpeisiin vastaamisen?

Esitysluonnoksessa on nostettu esille asumisneuvonnan suuri merkitys erityisesti tietyille väestöryhmille kuten nuoret, maahanmuuttajat ja ikääntyneet. Keinot ja välineet jäävät epäselväksi. Jotta em. ryhmät hyötyvät parhaalla mahdollisella tavalla asumisneuvonnasta, Takuusäätiö kannustaa ottamaan huomioon heidän erityistarpeensa palvelun sisällön suunnittelussa ja toteutuksessa. Mainituilla ryhmillä on usein tarvetta muuhunkin tukeen ja ohjaukseen. Itsenäisen selviytymisen ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi on tärkeää vahvistaa myös arjen perustaitoja ja oman talouden hallintaa.

Vaikutukset alueellanne

Millaisia vaikutuksia esityksellä olisi organisaatiossanne järjestettävään asumisneuvontaan tai asumisen ohjaukseen ja sen rahoitukseen?

-

Järjestettäisiinkö asumisneuvontaa jatkossa arvionne mukaan (a) kunnan omana työnä vai (b) ostopalveluna (minkä tahojen kanssa)?

-

Avustuksen käyttötarkoitukset

Asumisneuvonta Suomessa -selvityksen (2019) mukaan ARA-kantaa koskevat valtionavustukset (0,9 miljoonaa vuosittain) ovat kattaneet 11 % asumisneuvonnan kokonaisrahoituksesta. Vuonna 2022 myönnettävissä on 3 miljoonaa euroa, joka kohdennetaan asumisneuvonnan laajentamiseen ja kehittämiseen. Nyt lausuntokierroksella olevan esitysluonnoksen mukaan vuoden 2023 alusta lähtien myönnettävissä olisi 4 miljoonaa euroa, josta voitaisiin avustusta kohdentaa myös olemassa olevan asumisneuvonnan kuluihin. Kannatatteko tätä ratkaisua vai tulisiko avustusta jatkossakin myöntää vain uuteen asumisneuvontapalveluun ja asumisneuvontapalvelun laajentamiseen tai kehittämiseen? Miksi?

Ottaen huomioon esitysluonnoksessa kuvatut haasteet ja tavoitteet, on Takuusäätiön näkemyksen mukaan hyvä varautua siihen, ettei esitetty resurssi ole riittävät asumisneuvonnan kattavaan tuottamiseen. Rahoituksen ennakoitavuus on tärkeää, kun tavoitellaan pitkäjänteistä toimintaa. Avustuksen pitää olla saatavilla myös olemassa olevan toiminnan tuottamiseen ja sen kehittämiseen ja laajentamiseen.

Vapaa sana

Mitä muuta haluatte lausua esitysluonnoksesta? Tässä voi myös antaa mahdolliset pykäläkohtaiset kommentit.

Ympäristöministeriö on pyytänyt Takuusäätiöltä lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi asumisneuvonnan tuesta vuosina 2023–2027 annettavasta laista.

Takuusäätiö pitää lain tavoitetta laajentaa ja lisätä asumisneuvonnan saatavuutta erittäin tärkeänä. Asumisneuvonta tarjoaa mahdollisuuden tehokkaalle väliintulolle, joka turvaa asumista. Asumisneuvonnan vahvuutena tulee olla sen helppo saatavuus. Matalan kynnyksen palveluna sen on mahdollista tavoittaa ihmisiä ennen ongelmien kärjistymistä. Asumisen edellytyksiä turvataan parhaiten varmistamalla neuvonnan riittävä saatavuus ja tarjonta.

Asumisneuvojat toimivat tärkeänä siltana asukkaan, vuokranantajan ja palvelujärjestelmän välillä. Esitysluonnoksessa huomioidaan hyvin asumisneuvonnan ja muiden palvelujen liukuvat rajapinnat. ASTA-hankkeen kokemusten perusteella asumisneuvonnan kehittämisessä on tärkeää huomioida talousneuvonnan rooli ja merkitys, alueellisten tarpeiden vaihtelevuus sekä riittävä valtakunnallinen tuki ja koordinaatio toiminnalle ja kehittämiselle.

Esitysluonnos mahdollistaa asumisneuvonnan monimuotoisuuden turvaamisen sekä neuvonnan kohdistamisen alueellisten tarpeiden ja erityispiirteiden mukaisesti. Toisaalta vuokralayhtiöiden aktiivinen rooli asumisneuvonnan tarjoajana ja maksuongelmiin varhaisessa vaiheessa puuttumisessa saattaa kaventua jatkossa. Erityisryhmien huomioiminen on kuvattu varsin laajasti. Alueellisen verkostotyön ja koordinaation parantamisessa tulee huolehtia hyvien käytäntöjen levittämisestä valtakunnallisesti.

Asumisneuvonnan laajentaminen koskemaan kaikkia asukkaita asunnon hallintaperusteesta riippumatta edistää yhdenvertaisuutta eri asukasryhmien välillä. Nykymuodossaan asumisneuvojen osaaminen perustuu kuitenkin vahvasti asuntojen vuokraamisen juridiikkaan sekä vuokralaisen oikeuksien ja velvollisuuksien tuntemiseen. Esitysluonnoksen mukainen neuvonta edellyttäneen asumisneuvojilta uudenlaista osaamista. ARAlla on hyvät edellytykset tarjota kunnille tukea asumisneuvonnan kehittämisessä, ja osaamisen vahvistaminen tulee nähdä keskeisenä osana tätä tukea.

Talousneuvonnan kytkeminen asumisneuvontaan tarjoaa eväitä oman talouden suunnitteluun ja parempaan raha-asioiden hallintaan ja edesauttaa asumisen vahvistamisen lisäksi ehkäisemään vakavampien velkaongelmien syntymistä. Takuusäätiön neuvonnassa on havaittu, ettei asumiseen liittyviä kustannuksia osata välttämättä tarkastella osana oman talouden kokonaisuutta. Vuokranmaksusta tingitään, jos rahasta on puutetta tai otetaan lainaa arjen menoihin, jotta pystytään maksamaan asuntolainan lyhennykset. Omistusasunnosta ei haluta luopua, vaikka se olisi taloudellisesti parempi vaihtoehto tai sitä ei saada myytyä tai myyntihinta ei kata siitä olevaa velkaa. Asunnon korjaus-, ylläpito- ja käyttökustannusten noustessa nykyistä tahtia, monen talous joutuu entistä tiukemmalle. Laaja-alaiselle asumisen ja talouden neuvonnalle olisi Takuusäätiön näkemyksen mukaan tarvetta.

Mahdollisuus kohdentaa avustusta myös olemassa olevan asumisneuvonnan kuluihin on olennainen toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Lain ajallinen rajausta on perusteltua sekä avustusten vaikuttavuuden että hyvinvointialueiden käynnistymisen aiheuttamien vaikutusten arvioimiseksi.

Koska lakiesitys on määräaikainen, on tärkeää kerätä monipuolisesti ja riittävän laajasti tietoa asumisneuvonnan toimivuudesta ja vaikutuksista, jotta sen toiminnan tarpeellisuutta ja saavutettavia hyötyjä voidaan arvioida. Takuusäätiön arvion mukaan valtakunnalliselle asumis- ja talousneuvonnalle on pysyvää tarvetta.

Backman-Grönqvist Minna
Takuusäätiö sr.